СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 65. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 19 березня 1932. VOL. XL. No. 65. Jersey City, N. J., Saturday, March 19, 1932. THREE CENTS.

ГОСТРА ДЕБАТА В СЕНАТІ ЗПРИВОДУ ВОЄННИХ ДОВҐІВ

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Робинсон, демократ з Аркензо, прочитав у сенаті часописний артикул, у якім пишеться, що бувший секретар скарбу Мелон, як обійме уряд амбасадора в Лондоні, зачне пертрактації щодо управильнення сплати воєнного довгу Анґлії до Америки. Хоч сенатор Рід заявив від імени президента Гувера, що цей артикул розходиться цілковито з правдою, прийшло до нової гострої дебати на тему сплати воєнних довгів Америці. Казали, щоби Мелон більше турбувався положенням американських податковців, ніж тим, чи Анґлія має з чого сплачувати довги.

РЕНІ СМИТ ВІДІХАВ ДО АНҐЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — Бувший британський посол, Рені Смит, котрий обіздив деякі американські міста з відчитами і мав теж відчити між американськими Українцями, відіхав назад до Лондону. Відїжджаючи, заявив, що думає літом відвідати українські землі в Европі, а під осінь приїхати знову до Злучених Держав і поділитися своїми враженнями з тутешніми Українцями.

ЗАОЩАДЯТЬ $50,000,000 НА ЗНИЖЦІ ПЛАТЕНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Величезний міліярдовий дефіцит державної каси змушує конґрес до зниження платень федеральних урядовців від 10 до 20%. Це заощадить державі річно яких $50,000,000.

ВИСУВАЮТЬ КУЛИДЖА НА ГОЛОВНОГО ПРОМОВЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Републиканські лідери хочуть просити бувшого президента Кулиджа, щоби він виголосив вступну промову на републиканській конвенції й начеркнув у ній найважніші точки виборчої кампанії. Рахуються з тим, що Кулидж зможе своєю повагою прикувати увагу делеґатів та наґріти їх до більшої активности. Кажуть, що сам Гувер буде просити свого попередника, щоби згодився перебрати ту функцію.

МОКРІ ЗДОБУЛИ ВПЛИВОВОГО СОЮЗНИКА.

ВАШИНҐТОН. — Увага вашинґтонських політичних діячів звернена хвилево тільки на одну справу, а саме на те, що говорнор Джордж Ґвайт з Огайо, завзятий сухий, заявився за потребу переведення референдума в справі прогибіції. Цю заяву вважають великим ударом для сухих.

ЛИНДБЕРҐ ДАЛІ ШУКАЄ.

ГОПВЕЛ (Ню Джерзи). — Пошукування викраденої Линдберґам дня 1-го березня дитини не поступили на ділі ні трохи. Тепер знають про долю дитини не більше як першого дня по викраденню. Та сам Линдберґ вірить, що дитина жива й здорова. Одначе не знають, звідки береться у нього та віра.

РЕПУБЛИКАНЦІ ЗА МОКРУ ПЛЯТФОРМУ.

ВАШИНҐТОН. — В републиканських провідних колах чимраз більше схиляються до думки, що треба вложити у виборчу плятформу вимогу переведення референдума щодо прогибіції й тим усунути справу прогибіції з виборчої пропаґанди.

АЙРИШАМ НЕ ВДАЛАСЯ ПАРАДА.

НЮ ЙОРК. — Зливний дощ перешкодив Айришам (Ірляндцям) відбути кількадесятьтисячну параду, до якої пороблені були великі приготування. Параду відложено до суботи. Мейор Вокер заявив, що це він мав вести параду, а що загально відоме, що він спізняється, то тим разом Бог відложив параду на 48 годин.

Параду влаштовує „Еншент Ордер оф Ґіберніенс", котрий від 1851 р. піддержував з Америки кожду прояву боротьби Ірляндії за самостійність.

ДЕ ВАЛЄРА ВЗИВАЄ ДО ОБЄДНАННЯ.

НЮ ЙОРК.—Бувший революціонер і вигнанець з рідного краю, а тепер президент Екзекутивної Ради Вільної Ірляндії, Імон де Валера, говорив радіом до Ірляндців у краю і за морем, взиваючи їх занехати міжусобиці й мати перед собою тільки Ірляндію, дбаючи про те, щоб Ірляндія була для Ірляндців.

НАЗИВАЄ ПАРАДУ ПОЛІТИКОЮ.

НЮ ЙОРК. — А. М. Солівен, секретар „Ексчендж Клоб"-у, назвав параду в честь св. Патрикія політичною махінацією, себто „американською експльоатацією сентименту Айришів".

ВИКРИЛИ РУРИ ВІД ПИВА.

ЛЕНКЕСТЕР. — При контролі каналових міських проводів відкрили рури, якими перепускали бутлеґери пиво. Та кажуть, що з них не було великого пожитку, бо пиво в тих рурах дуже огрівалося.

НЕМА ТО ЯК ТЮРМИ В ГОНОЛЮЛЮ.

ГОНОЛЮЛЮ. — Комісія, яка провірювала тюремні відносини, подає, що вязні могли собі виходити, коли хотіли, і спати в приватних домах. А споживчі артикули, які були для них призначені, забирали родини тюремних урядовців.

ТРИСТА ЛІТ НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО ГЕТЬМАНА УКРАЇНИ ІВАНА МАЗЕПИ

20 березня 1632 року. — 20 березня 1932 року.

Гетьман Іван Мазепа
(з портрету О. Куриласа).

„ДУМА ПАНА ГЕТМАНА МАЗЕПИ, В КОТОРОЙ ЗНАЧНОЄ ПРОТИВ ДЕРЖАВИ ВЕЛИКОГО ГОСУДАРЯ ЗГОТУЄТЬСЯ ПРОТИВЛЕНІЄ".

З такими словами подав у свому доносі на гетьмана Мазепу московському цареви Петрови Василь Кочубей отсю думу:

Всі покою щиро прагнуть,
Але не в єден гуж тягнуть;
Той направо, той наліво,
А все, браття, тото диво.
Немаж любви, немаж згоди
От Жовтої взявши Води;
През незгоду всі пропали,
Самі себе завоевали.
Ей, братища, пора знати,
Що не всім нам панувати;
Не всім дано всеє знати
І річами керувати.
На корабель поглядімо,
І як много полічімо
Люду, однак сам керует
Стерник і сам управует.
Пчілка бідна матку мает
І оної послухает.
Жальcя, Боже, України,
Що не вкупі має сини!
Єден живе із погани,
Кличет: „Сюда, отамани!
Ідім матку ратувати,
Не даймо єї погибати!"
Другий Ляхом за грош служить,
По Вкраїні і той тужить:
„Мати моя старенькая,
Чом ти вельми слабенькая?
Розно тебе розшарпали,
Гди аж по Дніпр Туркам дали;
Все то фортель, щоб слабіла
І аж вконець сил не міла!"

Третій Москві юж голдует
І єй вірно услугует,
Той на матку нарікает
І недолю проклинает:
„Ліпше було не родити,
Ніж у таких бідах жити!
От всіх сторон ворогують,
Огнем, мечем руйнують;
От всіх немаж зичливости
Ані слушной учтивости;
Мужиками називають,
А подданством дорікають:
Чом ти братов не учила,
Чом од себе їх пустила?"
Ліпше було пробувати,
Вкупі лихо одбувати.
Я сам бідний не здолаю,
Хіба тільки заволаю:
„Гей, панове енерали,
Чому есте так оспалі?
І ви, панство полковники,
Без жадної політики,
Озмітеся всі за руки,
Не допустіть горкой муки
Матці своєй больш терпіти!
Нуте врагов, нуте бити!
Самопали набувайте,
Острих сабель добувайте,
А за віру хоч умріте
І вольностей бороніте!
Нехай вічна буде слава
Же през саблі маєм права!"

УЧЕНИК З РЕВОЛЬВЕРОМ.

В місточку Епереш (Угорщина) роздали ученикам евангелицької ґімназії піврічні свідоцтва. 17-літній ученик І. Дадей негодував з лихих нот на свому свідоцтві й вдарив учителя по лиці. Вчитель утік до конференційної салі, ученик побіг за ним. Ученик добув з кишені револьвер і погрозив ним професорам. Учительки поховалися під столом, професори втекли з кімнати на вулицю. Щойно опісля виявилося, що ученик покористувався револьвером - забавкою свого найменшого брата.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАЙНА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ВИНАХОДІВ.

Двацять три службовики московського патентового бюра стоять перед судом за злу оцінку надісланих винаходів. На основі радянських правильників ніякий винахід не може бути витвором одного мозку, але „колективним вислovом народної волі". Обовязком кожного, хочби й неграмотного громадянина є праця над використанням технічних здобутків і намагання робити винаходи. Патентові бюра мусять ті „винаходи" розглядати, перероблювати та приготовляти їх до практичного вихіснування. На вдивовижу державне патентове бюро розглядало винаходи з саботажним підходом: із 8,000 начерків, надісланих у 1923 р., бюро використало лише 48... Це причина процесу службовиків патентового бюра. Влада хоче довідатися, що сталося з 7,952 винаходами, самособою — небуденними... Всетаки можна сумніватися, чи впливи радянської влади на культуру та творчість винахідників аж такі великі, щоби в одному році було 8,000 винаходів; здається, осуд службовиків патентового бюра був правильний з 8,000 — 48...

ЖИВІ КОНІ ПО ДОЛЯРОВИ.

На недавній ліцитаційній випродажі коней у Брюс, Алта., попродано коні по доляриви за штуку. Значить, іде до ліпшого; добробут за вуглом.

В МАНДЖУРІЇ ШИРИТЬСЯ ПОВСТАННЯ ПРОТИ „НЕЗАЛЕЖНОСТИ"

ПОВСТАНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА МУКДЕН. КАЖУТЬ, ЩО СПАЛЯТЬ ЖИВЦЕМ БУВШОГО КИТАЙСЬКОГО ІМПЕРАТОРА.

ШАНҐАЙ (Китай). — З Манджурії приходять відомости, що там поширюється повстання проти „незалежности" Манджурії та проти японської окупації. В ріжних сторонах Манджурії повстанці захопили в свої руки деякі міста. Сто тисяч повстанців наступають на Мукден з трох сторін. Невелика японська залога в Мукдені приготовилася до оборони міста.

Найбільший гнів повстанців спрямований проти воєнного міністра манджурського уряду, відомого ґенерала Ма, що найдовше боровся проти Японців. Повстанці кажуть, що він продався Японцям за 25 тисяч долярів. Повстанці нахвалюються живцем спалити бувшого китайського імператора, який тепер заходами Японії став диктатором Манджурії. Китайська національна організація в Мукдені заявляє, що всі 30,000,000 Китайців, мешканців Манджурії, не хочуть відокремлення Манджурії від Китаю.

ОБИДВА ОДНАКОВІ.

ТОКІО (Японія). — Заступник російського комісаря справ закордонних, Карахан, мав довшу розмову з японським послом у Москві, Кокі Гіротою. Карахан питався посла про японську політику в Манджурії, де Японці тримають свою армію та підтримують сепаратистичний манджурський уряд.

На це Гірота відповів, що Японці в Манджурії поступають таксамо, як поступають Росіяни в Зовнішній Монголії, де радянські емісари розпоряджаються, як вони того хочуть. Японія ніколи не вимагала пояснення від Росії в справі її поведінки в Монголії, а тому сподівається, що й Росія буде таксамо ставитися до японської політики в Манджурії.

Карахан старався заперечити, що поведінка Росії в Монголії є такоюсамою, як поведінка Японії в Манджурії. Але Гірота ухилився від дальшої дискусії, заявляючи, що Японія докладно не студіювала російської поведінки в Монголії.

ПЕРЕШКОДИЛИ ПОВСТАНЮ ГІТЛЄРІВЦІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Пруська поліція несподівано перевела ревізію в усіх штабах гітлєрівської організації. Підчас ревізії захоплено багато документів та зброї, що свідчить про підготовку гітлєрівцями повстання проти уряду. Таке повстання було пляноване на випадок, коли Гітлера не виберуть на уряд президента держави. Тоді націоналісти думали силою зробити державний переворот і завести фашистівську диктатуру в Німеччині.

Поліція каже, що вона викрила пляни мобілізації 500,000 гітлєрівської армії. Гітлер заявляє, що його орґанізація готовилася до боротьби з большевиками, які плянують повстання.

НЕМА РОБОТИ ДЛЯ ЕМІҐРАНТІВ У РОСІЮ.

МОСКВА (СССР). — Начальник новозорґанізованого еміґраційного бюра, Бородін, уже видав обіжник про реґуляцію призначення на роботи чужинецьких робітників. Від тепер у Росії зможуть дістати працю лише ті чужинецькі робітники, які прийдуть туди спеціяльно законтрактованими для певних робіт.

Ніякий робітник з туристично-еміґрантською візою не зможе дістати праці й буде змушений, по упливі терміну візи, виїхати геть з Росії. Туристичним радянським бюрам за кордоном уже наказано видавати туристичні візи лише тим, хто викажеться, що не буде шукати праці в Росії.

ПРИҐОТОВЛЯЮТЬ АЛЬКОГОЛЬ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Наближається 5 квітня, на коли призначено фактичне знесення прогибіції в Фінляндії й перший день продажі алькогольних виробів під контролею держави. Уряд замовив у ріжних горальнях 850,000 фляшок алькогольних виробів ріжної якости для вжитку населення.

Алькогольні напитки будуть не лише виробляти в Фінляндії, але й доставлятимуть їх до неї з ріжних держав. Одна Естонія, що 12 років була головним доставцем алькоголю для фінляндських бутлеґерів, тепер одержала замовлення на 600,000 фляшок алькоголю. Власники готелів і ресторанів бояться, що уряд відразу не зможе доставити алькоголю в такій скількости, якої населення вимагатиме.

КРІВАВИЙ ДЕНЬ СВЯТОГО ПАТРИКА.

БЕЛФАСТ (Ірляндія). — Підчас святкування дня святого Патрика в північній Ірляндії прийшло до крівавої сутички між двома ворогуючими з собою ірляндськими групами. Підчас револьверової стрілянини поранено дві особи.

В інших містах Ірляндії святкування пройшло без сутичок і визначалося своєю помпезністю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДУХ МАЗЕПИ

Постать гетьмана Івана Мазепи, це надзвичайне явище в нашій історії. І хоч її досі як слід не розсліджено, то вона вже захопила своєю романтичністю найбільших світових письменників, а своєю політичною діяльністю довела до цього, що імя Мазепи стало в наших гнобителів найбільшим прокляттям. Знову дух Мазепи був сотками літ по смерти гетьмана найбільшим пострахом Москви, яка добачувала його в найменшій прояві не то політичного, але навіть і культурного відродження нашого народу.

На Мазепу не треба глядіти очима наших нових, демократичних часів, коли з найбіднішої верстви народу можуть свобідно виходити кадри передових людей. В часі Мазепи рекрутувались оті провідники у війську, державній адміністрації й у церкві з шляхотських родів. І тому Мазепа бажав також опертися на створеній ним українській аристократії, яку він уявляв собі клясою, вихованою у високих школах і заправленою до служби рідному краєви.

Можна припускати, що коли би Мазепа був покладався більше на простий нарід і коли би цей нарід був відчував, що як Хмельницький визволив нарід зпід польських панів, так Мазепа береться визволяти Україну зпід Москви, то тоді й війна з Москвою була би випала інакше.

Та вистарчить прочитати тільки ту одну картину з історії України, яка звязана тісно з особою Мазепи, щоби пізнати велику траґедію нашого народа, яку так глибоко відчував теж гетьман Мазепа. Скільки то крови тоді пролялося, скільки міст вирізали московські наїзники, а також і Ляхи, яким допомагали в тій катівській роботі дуже часто самі наші люди. Скільки то було тоді обвинувачень на наших провідників, а між ними на самого гетьмана, висиланих до московського царя, ката України. І чи це не траґічна картина, коли сам гетьман мусів держати біля себе наємників, жовнірів-чужинців, бо вірив, що вони його вірніше охоронять ніж свої!

Пише Мазепа, що „через незгоду ми пропали, бо самі себе звоювали". Але й те нещастя не зломило його духа. До самої смерти він змагав до визволення України, а, померши, залишив нам свого незломного духа, який наказує свої права боротьбою добувати, кличучи до нас:

„Нехай вічна буде слава,
Же през саблі маєм права".

ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ

(Родився 20. березня 1632 року, умер 22. серпня 1709 року).

Історик Тимко Падура в своїх нарисах з історії України пише про гетьмана Івана Мазепу: „Гетьман військ задніпрянських козаків, Іван Мазепа, народився 20. березня 1632 р. в місті Білій Церкві на Київщині (на Україні), вчився в єзуїтів у Полоцьку коштом князя Дмитра Вишневецького, білоцерківського старости; київський епископ Лещинський поручив його Янови Казімірови й разом із Мартином Концьким вислано його до Голяндії удосконалюватися в артилерійському ділі. Будучи джурою при королі по повороті до краю, мав прикру пригоду з Яном Хризостомом Паском".

Отак починається життепис того Великого Гетьмана України, якого імя відоме всьому цивілізованому світови яке для одних було провідною зорею до великих діл і змагання, а для других страхіттям і проклоном. Імя великого гетьмана оспіване великим анґлійським письменником Байроном та іншими письменниками ріжних народів. Не проминув його й великий російський поет Пушкин, щоб не розправитися по московському з памятю „гетмана злодея".

Від 25. липня 1687 року Іван Мазепа був гетьманом Лівобережної України, а 1704 року обняв владу й над Правобережною Україною разом з містом Києвом. Гетьманування Мазепи фактично скінчилося після полтавського бою 27. червня 1709 року, коли українські і шведські війська потерпіли поразку в бою з військами московського царя Петра Першого. Мазепа був найосвіченішим та найрозумнішим політиком зі всіх українських гетьманів. Часи його гетьманування припали тоді, коли Росією правив московський цар Петро, який реформував усю Росію та залізною рукою правив нею. Отой цар Петро рішив прибрати також до рук і Україну, знищивши її автономію. В тій цили він почав упроваджувати на Україну все більше московських емісарів та розставляти московські залоги на Україні. Утинаючи політичні права України, Петро разом з тим вів шалений наступ проти української економічної незалежности, поклавши основи дальшої кольоніяльної політики Московщини супроти України.

Московська влада пускалася на ріжні хитрощі, підкупи, брехні, інтриги й т. п., щоб викликати на Україні заворушення, незадоволення старшинами, автономним урядом України та самим гетьманом. Москва змушувала Мазепу посилати козацькі війська на ріжні війни, які тоді цар Петро провадив, посилати українських козаків та поспільство на ріжні важні фортифікаційні роботи поза межами України й т. д. Це викликало незадоволення в народі й багатьом здавалося, що приходить кінець автономії України, що приходить кінець відрубности України від Москви, а гетьман цьому сприяє, бо дуже сприятелювався з царем Петром.

З того наростало незадоволення з самої особи гетьмана, що привело до бунтів проти нього, між якими найзамітніше було повстання Петрика. Мазепі доводилося ці бунти вгамовувати залізною рукою, а це ще більше обурювало проти нього українських людей. З другої сторони, Мазепа бачив, що без своєї власної аристократії, без власної української правлячої аристократичної верстви годі утримати навіть автономію України. Не було кому правити державою українською, бо не вистарчало на те підготованих належно людей. Козацька старшина бідніла й не плекала з роду в рід традицій верстви, що все себе підготовляє до державної служби, до державної праці; вона навіть не була такою верствою, щоб могла баити свої власні вигоди від незалежности української держави.

В ті часи загального суспільного життя годі було собі уявити державу, що в теперішніх часах зветься демократичною, що опирається на народ як такий, що опирається на верству інтеліґенції, яка виходить з нетрів народніх. Знову народні маси в старанню гетьмана Мазепи створити

Будинок Мазепи в Чернигові.

свою українську аристократію вбачали нехтування інтересів народніх, а демократичне по своїй психольоґії й орґанізації козацтво також було незадоволене з гетьмана і не довіряло йому. Ось у цьому недовірю до Мазепи була найбільша траґедія всієї діяльности Мазепи і його особистого життя. Отсе недовіря привело до того, що в часі, коли важилася доля українського державного буття під Полтавою, з Мазепою пішли лише деякі козацькі реєстрові полки та частина Запорозьких Козаків на чолі зі своїм кошовим атаманом, Костем Гордієнком.

Мазепа добре розумів, до чого Москва стремить, але він також бачив непідготованість України до розриву з нею й до боротьби, особливо в часи, коли всю російську державу стискав у своїх руках такий енерґійний і рішучий деспот, як Петро Перший. Мазепа був визначним політиком і дипльоматом з широкою европейською освітою. Він уважав конче потрібним до часу ладити з царем Петром і навіть дружити з ним. Своєю тактикою Мазепа приспав чуйність царя, який не вірив доносам на гетьмана навіть таких авторітетних осіб, як ґенеральний суддя Кочубей. Стараючись не стратити довіря в московського царя й підносячи авторитет гетьманської влади на Україні, Мазепа хотів знайти собі союзників серед чужих держав. Найбільше надавався на союзника молодий шведський король Карло XII, який провадив війну з Росією й нераз уже розбив царські війська. Мазепа ввійшов у таємні зносини з Карлом і заключив з ним умову, якою була ґарантована Україні державна незалежність на чолі з її гетьманом.

Мазепа старався, щоб Карло XII. зі своїм військом не йшов на Україну, а навпаки, наступав проти Москви. Гетьман сподівався, що тоді московський цар забере свої залоги з України, щоб ратувати Московщину. Колиб це було сталося, то тоді Мазепі та його прихильникам лекше булоб підготовити всю Україну до розриву з Москвою й лекше булоб вести війну з московським військом. Та Карло XII. не послухав порад старого гетьмана й вирушив на Україну. Це притягло величезну московську армію на Україну й не дало можливости українським самостійникам та державникам зорґанізуватись остаточно до боротьби з Москвою. Мазепі довелося передчасно пристати з частиною свого війська до Карла XII. й тим викрити свої пляни перед Москвою, коли численні її залоги стояли в містах України, а комісарі розпоряджувалися по свому.

27. червня 1709 року обєднані гетьмансько - королівські війська потерпіли тяжку поразку під Полтавою. Одною з причин поразки було те, що не всі війська Карла прибули на час до Полтави, а з гетьманом не пішли всі козацькі полки, на які він сподівався. Карлови XII. й Мазепі довелося тікати до Бесарабії, що тоді була під владою Туреччини. Там старий гетьман помер у Бендерах 22. серпня 1709 року.

Умер гетьман Мазепа, та не вмерла його ідея боротьби за українську державність, його ідея боротьби проти панування Москви на українських землях. По нім лишилося багато його наслідників мазепинців на чолі з еміґрантом-гетьманом Пилипом Орликом, що був вибраний на гетьманство вільними голосами козаків, які лишилися вірні Мазепі та вратувалися від загибелі під Полтавою. Московський цар лютував. Він кровю залив Україну, в огні пожеж палив та нищив українське добро, а разом з тим розкривав перед українським народом огидне обличе страшної Москви. Гетьмана Мазепу російська церква викляла й це викляття тягнулося до самої останньої революції, а може ще й тепер на Московщині в церквах, у великий піст, можна почути оте огидне московське: „Мазепа анатема, анатема!"

За свого гетьманування Мазепа причинився до культурної розбудови України. Він орґанізував ріжні школи від найнижчих до найвищих і все робив їх на зразок найліпших тоді істнуючих европейських шкіл. Мазепа прикрашав українські міста гарними, модерними тоді будовами, чудовими церквами, заводив друкарні й старався поширити та піднести культуру українського народу. Більшу частину своїх гетьманських і державних доходів він витрачав на створення та піднесення української культури. І тепер майже в кождій закутині на Україні можна знайти памятники отсієї культурно-творчої діяльности Великого Гетьмана.

Сьогодня в день трохсотліття народження Мазепи, найбільшого українського державного мужа, схилім голови перед памятю Великого Гетьмана та почуймо себе щасливими й гордими, що велике Мазепине діло не вмерло, а в наші часи воно почало так активно переводитися в життя. Будьмо горді з того, що дух великого Мазепи не вмер між нами, а ми є духовними його потомками й дітьми. Хай імя „Мазепинці" буде для нас не соромом, а гордістю, що в наших душах жиють ідеї Великого Гетьмана.

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

—o—

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

ПРИСЯГА МАЗЕПИ

Розмова зі звичайної робилася політичною. Всі розуміли, на що гетьман натякає, та в нікого не було відваги явно висловити свою думку... І стіни уха мають... Доки прислута поралася біля стола, треба було числитися зі словами, котрі вилітали з уст птахами, а з гетьманського двора вибігали волами. Та ще якими, — бесарабськими! І на це не було ради.

Тому то гетьман і сказав крайчому: „Відпустіть службу на спочинок і самі йдіть спати, бо всі ви нині втомилися. Ми тут сами будемо собі якось давати раду; по козацьки. Молодші будуть старшим чарки наливати".

В дворі зробилося тихо. Войнаровський позачинював двері в сумежних від їдальні кімнатах.

„Маємо між собою Апостола, можемо робити тайну вечерю", — казав.

„Але Юди", — додав гетьман, — „сподіюсь, не буде поміж нами".

Присутні обкинули себе питливим поглядом. „Колиб і був", — сказав Кожухівський, — „то я не чекав би, аж він ,піде й удавиться', а післав би його скорше там, де йому й слід, собаці".

„Говоріть, пане гетьмане, — просив Апостол, — „говоріть, що маєте на серці, тоді може й нам розвяжуться язики, бо і в нас багато на душі накипіло".

„Прескорбна єсть душа моя", — почав гетьман, — „і я боюся, дуже боюся, щоб і мені не довелось крізь сльози промовити колись: „вскую мя оставил еси, Господи!"

„Ми тебе не оставимо ніколи!" — відповіло на це кілька палких голосів.

„Побачимо!" — сказав гетьман і, вдивляючися своїми гарними, але пронизливими очима в очі своїх співбесідників, питався: „Чи чули ви, що мені нині говорив світліший?"*)

Питання, ніби обухом ударило їх по голові. Воно вже кілька годин висіло над ними.

„Чули, а тепер і радіб почути з ваших уст, ясновельможний пане гетьмане, що ви на це?"

„Що я на це? Ви ще питаєте? Невжеж не знаєте Мазепи? Я відповів: неможливо! Сказав, що на це ніколи не піду. За титул князя римської держави не продам я України, ані вас, мої товариші вірні. Не на те я стільки літ важкої праці для нашої матери рідної, отчизни дорогої, посвятив, щоб тепер, коли я вже може одною ногою над гробом моїм стою, за марний титул, за почести нікчемні її і вас зраджувати й продавати. Краще я булаву свою гетьманську в другі, може молодші й сильніші, руки передам, а сам, як мати моя, у черці пострижуся, ніж на таке нікчемне й непристойне діло піду".

Всі, почувши це, лекше відітхнули, ніби їм камінь важкий скотився з грудей.

„Але треба вам знати, мої панове, що вони мені тую пісню нераз співають, спокою мені не дають, щоб я вас на чотири вітри порозганяв, щоб я, що кращих, їм у руки видав. І не допусти, Боже, щоби це колись проти моєї волі сталося. Ви знаєте, як у Москві та в Петербурзі наших людей витають, як їх там гостять..."

„А чогож вони хочуть від нас, ті Іроди прокляті?" — питався Апостол. — „Невжеж ми цареві московському без усякої противности, послушливим серцем, не служили, невжеж ми своїм коштом далеких походів у Інфлянти, в Польщу, в Литву, в донські городи і в казанське царство не робили, невжеж цар на козацьких кістках своєї нової столиці не будує, болот не осушує, моря білим тілом українським не загачує? Гогож їм ще треба?"

„Чого?" — повторив гетьман і похитав головою. — „Багато дечого, багато! В нас, бачите, урожайна земля і сонце краще світить, ніж у них, і ріки в Чорне море течуть. Та ще які! Один Дніпро що варта... Ви чули, як цар казав, що він ті пороги до чорта порозбивав би, а чому? питаюся вас. Щоб його кораблі могли від Балтійського моря до Дарданелів і ще геть дальше свобідно буяти, як бжоли в улик мід, усяке добро, з усіх сторін світа до його зимної і бідної столиці привозити. Поки ми маємо хоч останки наших свобод, переяславськими пактами запоручених, на які царі московські присягають, руку свою на євангеліє святе покладаючи і хрест святий цілуючи, йому не вигідно і навіть не досить безпечно се чинити. Так треба, бачите, не дуже то й помітно, звільна усю старшину гетьманську і козацьку викорінити, міські права й привілеї покасувати, скрізь воєводів та губернаторів своїх посадовити, а якщо народ не досить покірно схоче всі тягарі отсі і зневаги над собою терпіти, то і його за Волгу перегнати, а на нашу Україну своїх людей наслати, — ось чого вони хочуть, панове!"

„Ось чого вони хочуть", — притакнули старшини, похиляючи свої голови, що так нерадо хилилися звичайно.

„А що Мазепа", — говорив дальше гетьман, — „старий, заслужений і надто відомий у світі, та що його Господь милосерний якось не дуже то й поспішається до себе покликати, так треба його, того Мазепу, герцоґством цісарським піддурити, в кирею горностаєву вдягнути, княжу корону на голову вложити, щоб він, як лялька у вертепі, дав себе за шнурок тягнути, а про свій край, про свій народ рідний і про своїх старшин, товаришів вірних, навіть гадки в голові своїй не мав і з серця свого все те, як непотрібні марнощі і недостойні його світлішій величности непристойности, геть далеко відкинув... Чого вони хочуть? — питаєтеся, панове?"

І голови старшинські ще нижче похилися до долу, але уста їх мовчали. Бачили небезпеку, та не знали, як її відсунути від себе.

В гетьманськім саді тріщало гилля дерев і дощ грубими каплями бив до віконниць, ніби хтось стукав у них...

Нараз у сінях почувся шум якийсь, хтось на силу вдирався туди і його не пускали.

„Стій! Гасло?"

„Меч і — масло".

„Як?"

„Смійся в кулак. Пускай!"

„Не слід. Подай клич! Ти хто такий?"

„Степовий сич. Твій прапрадід".

„Дурний!"

„Не знаю хто. — Чи я, чи ти? Пусти!"

„Стій. Іти не смій, а то пробю!"

„Тю-тю! Угу-гі-гу!"

Гетьман звернувся до Орлика. „Хто нині над двірською вартою дижурить?"

„Молодий Чуйкевич".

„Певний".

„Вірний аж до смерти".

„А всеж таки подивися, хто там такий".

„По приказу ясновельможного пана гетьмана".

„Зажди! Хтоб не був, впусти його до мене. Хочу вислухати його".

Орлик пішов і за хвилину вернувся.

Провадив діда старезного, ростом ще вищого, ніж цар, сивого, ніби з млина, зміж питлів виліз. Очі, мов полиняли від сонця, над очима нависли брови, під очима мішки. Вуса, як з клоча, аж на груди звисають, на грудях порвана сорочка, на дощах прана, на вітрах сушена; крізь діри видно велику, незгоєну рану.

Увійшов і став біля порога. Зіниці, як сверла, вверчувалися в простір.

„Вечір добрий панам!... Який тут храм", — говорив, розглядаючись по стінах. — „Який тут хлам!" — а, вказуючи рукою на стіл, сміявся: „добре, та не нам! Добрий вечір панам!"

„Ти звідки, діду?" — питався його гетьман.

„З України".

„Україна велика".

„Як для кого. Одному до границь його маєтків, другому від колиски до гробу й від пощочини до слави; залежить, як хто ставиться до справи".

„Як звешся?"

„Не знаю. Ні імени, ні роду не маю. Я — з народу, а імя своє забув".

„А скількиж тобі літ?" — питалися його.

„Старий, як світ. Давно на другу сотню пішло. Ще вас і на світі не було, як я мечем кропив... Колись я жив. Тепер мене нема. Це не я, лиш нудьга, лиш журба і лиш одна тривога... Заростає тернами дорога до слави, маліє народ, сам дріб... Смачний ваш хліб, та немає в ньому поживи... Все таке миршаве, паршиве, — тю!"

Апостол наблизився до гетьмана: „Це мабуть божевільний. Їх тепер багато тиняється по світі. Нове століття, народ жде кінця світа, вірить, що царює антихрист".

Гетьман заперечив головою: „Не божевільний він, не божевільний, слухайте, говорить до речі, лиш іншою мовою, не такою, до якої ми привикли".

Старий зачув і замахав руками, як крилами вітряк.

„Вам тільки бачиться так. Я не божевільний! Я вільний, я козак! Невольник не знає, що воля. Йому щоб хліб і бараболя, а з якого вона поля, не дбає, — їсть. Я не той гість, ні, ні".

„А чогож ти прийшов?"

„Жаль мені".

„Кого?"

„Тебе, його і їх, вас усіх, цілої України, великої руїни". І нараз, наступаючи на гетьмана і впиваючи в його очи свої вірлині зіниці, не казав, а приказував: „Не бійся, гетьмане, зради! Бійся, щоб не зрадив її!"

„Кого?"

„Ідеї. Будь вірним їй до сконання, умри для неї. Вона твоя паня. Вона одна. Без неї жизнь — судно без дна. Не переїдеш ним на другий бік, ні за рік, ні за вік, дарма! Судно без дна, — жизнь без ідеї..."

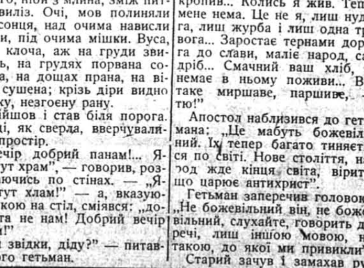
„Ти вчений, як бачу", — озвався гетьман.

„Я мозком плачу, а серцем думаю. Смерти своєї чекаю, вона не йде, а сам себе не вбю, бо гріх. Терплю за всіх, страдаю. За тебе теж".

Тут показав на гетьмана рукою.

„За мене?"

„Егеж, егеж! За тебе, ясновельможний пане, гетьмане Степановичу Іване. Ти нині Петра гостив, йому годив, тиміям, як перед ідолом, курив, а він? Ти не знаєш, хто він. Не сват, не брат, він — кат! Бачив його очи? Зїсти нас хоче. Свого рідного сина покладе на лаву за державу, за свою, за Петрову державу, не то тебе, мене і їх, вас усіх. Еге, еге!... Що за жаль, що за сум. Стілький край, стільки дум, стільки в народі сили, а кругом лиш могили і кінця їм немає. Слава воскресення чекає, від воскресення до вознесен-

Одна з церков, збудованих Мазепою.

*) Князь Меншіков.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКЕ СВЯТО В ЧЕСТЬ ЮРІЯ ВАШИНҐТОНА.

Не знати, чи припадок, чи може так записано в „книзі судьбовій", що наш Шевченко був великим поклонником Юрія Вашинґтона, „Батька Америки".

Тарас Шевченко ідеольоґ української національности. Юрій Вашинґтон творець американської державности. На наш час і на наше покоління випало спопуляризувати ідеї обох серед українського громадянства в Америці.

Двісталітня річниця народження Вашинґтона вже давно проголошена урядовим „Комітетом Злучених Держав Двісталиття Вашинґтона", покликаним до життя Конґресом Злучених Держав. Всі стейти Америки, громади, школи, ріжні народи й держави по цілому світі або вже святкують, або приготовляються святкувати память і заслуги Юрія Вашинґтона в часі від 22 лютого до 24 листопада 1932 р. Для нас, Українців, добра нагода зложити від себе поклін тому чоловікови, що його так високо цінив наш батько Тарас.

Американські Українці мають окремий обовязок висловити свою пошану памяти Вашинґтона. Цеж такий самий їх „Батько" як і інших народів, що поселились у Злучених Державах. А крім цього спеціяльну вдячність винні американські Українці Вашинґтонови за те, що в „Його" краю вони можуть свобідно розвивати свої сили і плекати свою культуру в часі, коли їх рідний край у неволі.

Як звеличити відповідно цього посереднього добродія українського народу? Це питання було предметом кількаразових нарад, відпоручників українських товариств, скликуваних до Ню Йорку.

Влаштувати свято в честь Вашинґтона в часі, коли Америка напружує свої сили в тій цили, це не легка справа. Американський уряд та американська нація це потуги. А всетаки ми, американські Українці, здобулися також на щось таке, що буде зовсім добре гармонізувати з загально американськими обходами. Серед нас перебуває тепер Олександер Кошиць, творець Українського Хору, й Василь Авраменко, творець Українського Народнього Балету. Ті сили рішили представники українських товариств запросити до влаштування українського свята в честь Вашинґтона і віддали виконання цеї ухвали Школі Українського Національного Танку, котрої осідок є в Ню Йорку.

Велика підготовча праця вже розпрочалася. Проф. Олександер Кошиць приступив уже до орґанізації нового Українського Хору, а Український народній балет удосконалюється. Свято розпічнеться з самої столиці Злучених Держав, закладеної самим Юрієм Вашинґтоном, значить з міста Вашинґтону. Опираючись на дотеперішніх вістках, мається враження, що це буде величава українська манїфестація, коли нею заінтересується українське громадянство.

Школа Українського Національного Танку, якій орґанізоване громадянство доручило влаштування свята, забралася до праці дуже енерґійно і нема найменшого сумніву, що намічену програму виведе взірцево. Манїфестацію у місті Вашинґтоні повинен піддержати ввесь український загал найвищим напруженням своїх сил. Поклики, які буде видавати управа Школи Національного Танку, повинна суспільність брати під зрілу застанову і бути охочою йти за ними!

Від доброго початку в столиці залежати буде дальший успіх свята, яке буде влаштоване постепенно в інших великих містах Америки.

Під цю пору треба звернути головну увагу на місто Вашинґтон. Безперечно, що з нагоди української манїфестації в столиці знайдеться богато охочих Українців відвідати цю столицю. А відвідуючи місто батька Вашинґтона, причиняться до удачности української манїфестації та до віддання достойної пошани памяти Юрія Вашинґтона.

Д-р С. Демидчук,
Ню Йорк.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

На Рідну Школу.

Члени української греко-католицької парохії св. Махаїла зложили 100 дол. на Рідну Школу в краю. Гроші переслано через Обєднання. Жертвували: о. Волод. Сполітакевич 5 дол.; С. Всякий 3 дол.; Й. Забавський, А. Околіта по 2 дол. 50 цнт.; С. Фецко, М. Єзеніцький, І. Матіяшовський, В. Волошин, О. Ганьчар, В. Мандзій, І. Спяк, І. Смоляк, М. Фатюк, М. Кінь, С. Петришин, В. Комар, К. Чолій, М. Кіндзерський, І. Кінь, М. Кобялка, І. Матала, С. Серединський, М. Антошек, С. Мурайка, Олена Мацькевич, М. Зіньчак, А. Вовк по 1 дол.; М. Федьків, В. Фридрик, П. Федорко, І. Федірка, Анастасія Теличка, Т. Челак, В. Плетеник, М. Ябчаник, Марія Дмишко, С. Максимців, С. Котелець, Марія Скробала, Т. Петришин, О. Тутко, П. Качмар, І. Стасяк, П. Ґаран, М. Гавриляк, Г. Сокала, М. Ковальчик, П. Вавак, П. Дюк по 50 цнт.; М. Варян, М. Поточок, І. Скробала, А. Сивик, Г. Білий, Т. Малюх, Александра Падла, П. Серединський по 25 цнт. Разом 49 дол.

Українська греко-кат. церква в Йонкерс зі своєї каси доложила 51 дол. Разом $100.00.

о. В. Сполітакевич.

Хоч бурі йдуть і громи бють
І в горю серце тоне —
Та вже не вбє нас вража лють,
Не розідять кордони.

Бо ясне сонце вже з імли
Зійшло на нашім полі,
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

— Ходи зі мною до театру! — каже Харлуцький до свого приятеля Колючки.

— Та я пішов би, одначе на дворі такий дощ; не знаю, чи моє футро видержливе на дощ.

— А чомуж би ні?! Чи ти бачив коли, щоби крілик ходив під парасолею?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

300-літня річниця уродин гетьмана Івана Мазепи.

Дня 20 березня 1932 р. припадає **300-літня річниця** уродин Великого Гетьмана України, Івана Мазепи. Відповідно до найновіших дослідів і відповідно до наукової розвідки М. Возняка (Життя й Знання—січень, 1932, Львів) гетьман І. Мазепа родився 20-го березня 1632 року.

Постать гетьмана І. Мазепи є найсвітлішою в гетьманській добі в історії України. Імя його як першого лицаря, воїна, політика й дипльомата, як сонця цілого народу, те імя є славне в західно-европейській літературі й у штуках, в поезії, в драмі, в повісти, в музиці й у малярстві. Гетьман І. Мазепа є найславнішим українським гетьманом і високо освіченим Европейцем.

Український нарід, що досі вірив вірою його ворогів, знав Мазепу лиш як „ізменніка", але тепер починає повертати до нього й бере його собі за взір, за ідеал усіх найкращих чеснот людини й державного мужа.

Ще в 1930 році, в червні, в Шикаґо повстала орґанізація української молоді: **Мазепинці — Knights of Mazeppa, 2406 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.** Цього року в Европі повстала **Українська Спілка Івана Мазепи,** що обєднує багато мазепинських організацій. Ці обі орґанізації проводять святкуванням 300-літньої річниці уродин гетьмана І. Мазепи.

В Шикаґо відбудеться свято з цеї нагоди в неділю, 20-го березня 1932 з такою програмою:

Пополудні від 4.30 до 5 год. відбудеться **концерт на радіо** зі стації **W. C. F. D.** (Voice of Labor) (970 kc.) в полученні з **W. Q. X. A. A.** (6080 kc., 11840, 17780 kc.). Значить, концерт буде можна чути в **цілій Америці, в Канаді і в Европі** (short wave station).

Молебень за здійснення ідеалів і початого діла гетьмана Мазепи відбудеться в українській православній церкві св. Тройці зараз по ранішній Службі Божій, а в гр.-кат. церкві св. о. Николая вечером в 7-мій годині.

Святочний концерт відбудеться в салі церкви св. о. Николая по молебні, коло 7.30 вечером.

В обох концертах беруть участь найкращі промовці й артистичні сили м. Шикаґо. Оригінальними точками програми вечірнього концерту будуть: деклямація уривка з поеми "Mazeppa" — Байрона й пяно-сольо симфонії "Mazeppa" — Ліста.

Цілий рік від 20. III. 1932. до 20. III. 1933. є роком ювилейним і в цім році повинні орґанізуватися нові орґанізації в імя І. Мазепи й повинні бути відсвятковані свята 300-літньої річниці уродин Великого Гетьмана України, Івана Мазепи.

ня, з року на рік, ввесь вік, ввесь вік і нема нам спасення".

Замовк, ніби думка йому спинилася. Нараз, простягаючи правицю в напрямі гетьмана так, що вказуючим пальцем мало не доторкнувся до його грудей, на яких пишався ордер св. Андрея, гукнув: „Двигни цей камінь, двигни! Він тяжкий, але ще тяжче наше життя. Плодяться під каменюкою хроби, зігнієм від хороби! Двигни цей камінь, двигни! Він тяжкий, може вбє тебе, мене, багато нас, та час пройде і прийде час, що він дрігне і розлетиться у дроби!... Еге, еге!... Доброї вам ночі, панове!"

Ніхто не знав, що йому відповісти. Ніби духом позасвітним повіяло на всіх.

„Велике зло, великий гріх, не подавайте дідівської слави на сміх! Не подавайте!... Прощайте!"

„Кудиж ти йдеш?" — питався його гетьман, — „там ніч, там дощ, там град".

„Я ночі рад, бо погані не бачу. Я мозком плачу, а серцем думаю. Куди я йду? Не знаю. Я нікого не маю. Моя родина — всі. Мій дід — степи, розстаї, могили. Стільки сили, стільки сили і не мож волі добути, ані з нею жити, ні її забути... Спасибі за гостину, прощай, мій сину!"

Гетьман повернувся до Орлика: „Кажи, хай йому відведуть кімнату; старий, утомлений та мабуть не буденний ум. Завтра побалакаю з ним".

„Все чад, все дим, суета суєти, і вінці, і хрести, і княжі киреї, і святі Андреї, крім неї, одної, крім великої ідеї. Не зрадь її... Великий шум, стільки край, стільки дум, і такі вони гарні, попідхмарні... Спасибі тобі за кімнату. На могилах маю хату; там я свій, серед мрій про давні часи, про Богдана. Ними думка моя пяна... Доброї вам ночі, панове!"

„Стрівай!"

„Ні, ні. Пора мені. Давно пора. З горою зійдеться гора. Буде бій, великий бій. Як ти лицар, то духом не млій, кріпко стій! Він тільки цар, а ти лицар за волю... Буде бій. Дванацята вибє година, він свого рідного сина покладе на лаву за державу, за Петрову державу. А ми, чи станемо грудьми за нашу справу, за славу, кріваву?... Двигни цей камінь, двигни! Хай вам присняться сни батьків ваших... Доброї вам ночі, панове, — і тобі, і їм, і всім... Прощайте!"

— — — — — — — —

Вийшов. Войнаровський пішов за ним, щоб провести крізь варти.

Апостол рукою тер чоло, Зеленський торгав вус, гетьман дивився у двері, котрими вийшов дід.

„Свят, свят, свят!" — хрестився Апостол.

„Колиб я не бачив перед собою вас, пане гетьмане", — говорив, перебиваючи томлячу мовчанку, — „і вас, шановне товариство, то гадав би собі, що вина забагато випив, і що надто вже постарілося гетьманське вино в пивниці і тому мені якісь страхіття ввижаються, а так..."

„Так усі ми моглиб собі гадати, пане миргородський полковнику, колиб не вірили своїм очам і ухам", — говорив Зеленський. — „Але нема що себе дурити, він був".

„Хто такий? Живий чоловік, чи дух?"

„А вжеж, що живий. Миж не баби, щоб вірити в духів".

„Мабуть один з тих, що вмерти не годні".

„Український Агасвер, гадаєте?" — казав гетьман.

„Може Марко Проклятий".

„А я гадаю", — обізвався Орлик, — „що цей не з тих. Знає він, чого до нас прийшов".

„А вжеж, що знає, але й нам пора знати, чого".

„Чогож він хотів?" — питався гетьман.

„Того, чого ми всі хочемо, — відповів Орлик, — „тільки не маємо відваги сказати".

„Що казав?"

„Що нам усім совість говорить, та ми здавлюємо голос совісти в собі. Говорив те, що в воздусі висить, ніби Дамокля меч на волосинці".

„Щож нам тоді робити?"

„Те, що він радив".

„Робити нам, що він приказував", — повторили старшини.

„Але що?" — питався гетьман. — „Говоріть ясніше. Хай знаю, яка ваша гадка і які ваші бажання. Голос народу, голос Бога, а я, як відомо вам, віруюча людина".

Піднявся з місця Апостол, а за ним і другі й окружили гетьмана вінком.

Апостол почав: „Як ми за душу незабутнього гетьмана Богдана по всяк час Бога молимо й імя його з пошаною славимо й дітям нашим у шану велику передаємо за те, що визволив був Україну із кормиги чужої; як Мойсей людсзій із неволі єгипетської вивів, так ми, і діти наші, і дітей наших діти, на віки віків душу й кости твої проклинатимемо, якщо ти нас за гетьманування свойого залишиш у теперішній неволі".

„Прости за слово гірке", — додав кланяючись Зеленський, — „та воно не в обиду тобі сказане, а з глибини душі, як камінь бурею на верх добулося, бо годі його нам довше про себе затаювати, годі нам свої думки скривати".

„Відкинь цей камінь, відкинь!" — кликав Орлик, стаючи перед гетьманом навколішки.

„Встань!" — велів йому гетьман. „Принеси з моєї спальні той хрест, що його Хмельницький зі зборівського походу привіз!" — а звертаючись до товариства, говорив: „Ще раз питаюся вас, чесні і славні панове товариші мої, чи це ваше свідоме бажання, чи це хотіння ваше, за яке ви готові постояти явно і славно, не жалуючи ні майна, ні добра, ні навіть життя свойого?"

„Не пожалуємо нічого, щоб постояти за права наші, за волю й за славу України".

„Можу числити на вас?"

„Як на себе самого. Не опустимо тебе до смерти, так хай нас Господь Бог не опускає в важку годину скону".

„Сталося!" — сказав гетьман і підняв деревляний, гарно різблений, гуцульським способом багато оздоблений хрест угору: „Кличу всемогучого Бога на свідка, во Тройці святій всюди сущого, і матір Божу, заступницю нашу, і святого Михайла, опікуна лицарства українського, кличу й заприсягаюся перед вами і перед будучністю народу нашого, споконвіку вольного, а тепер у тяжке чуже ярмо закутого, що не ради користи своєї особистої, не ради почестей, буцімто високих, а на ділі пустих, і нікчемних, не ради багацтва, котрого я не потребую, бо його на другий світ не заберу з собою, а задля вас усіх, що під моїм урядом і реґіментом єсьте, для жінок і дітей ваших, для загального добра матері нашої рідної, України безталанної, для користи війська запорозького й народу українського, для збільшення і помноження військових прав і вольностей наших, хочу я і бажаю, всею душею і всім помишленієм моїм за помічю Божою так зробити, щоби ви з жінками і дітьми своїми і ввесь наш край рідний з військом преславним запорозьким ні під царем, ні під королем, ні під ханом, ні під ніяким ворогом нашим не загинули, лиш осталися вольними і незалежними від нині і до віку віков!"

„Амінь!" повторили всі, цілуючи хрест і кланяючися гетьманові у пояс.

— — — — — — — —

„Відкинь цей камінь, відкинь!" лунав могучий голос понад вулицями потонулого в глибокому сні Київа.

„Сталося!" — сказав гетьман і втомлений повались у крісло.

— — — — — — — —

(Б. Лепкий, „Мотря").

Національним ідеалом українського народу переймається дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

— Ганю, вчора я лишив у кишені стодоляровий банкнот. Чи ти його не знайшла?

— Прошу пана, пані самі все насамперед переглядають панів одяг.

— А деж пані.

— Пішли до міста ще рано щось купувати собі.

——o——

— Якжеж там, містер Кривобоцький, чи є рух у вашому бизнесі? Чи є прихід?

— Певно. Як рано приходжу до бизнесу, то це одинокий прихід через ввесь день.

——o——

— Вчора я святкувала мої 35-літні уродини.

— Ну, це вже була крайна пора! — відповідає зідлива приятелька.

АСТОРІЯ! УКРАЇНЦІ ДО НОВОГО ПРОТЕСТУ ПРОТИ ЛЯЦЬКОГО ТЕРОРУ! НЮ ЙОРК!

НА ЗЕМЛЯХ НАШИХ ЛЯЦЬКЕ ВАРВАРСТВО НЕ УСТАЄ! — ЙДЕ ДАЛЬШЕ „ТИХА ПАЦИФІКАЦІЯ"! — ЙДЕ НАГІНКА НАГЛИХ СУДІВ. — ТІЛЬКИ МИ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, МАЄМО ПРАВО СУДИТИ СВОЇХ СИНІВ І ДОЧОК НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ! ТОМУ ПРОЧ З ПОЛЬСЬКИМИ САМОСУДАМИ! ПРОЧ З НЕЧУВАНИМ ДИКУНСТВОМ!

УКРАЇНЦІ АСТОРІЇ, МІСТА НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ! ПРИХОДІТЬ ВСІ НА

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

яке відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 20-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1932 РОКУ

В ГОДИНІ 1.30 ПОПОЛУДНІ

В ЧЕСЬКІМ НАРОД. ДОМІ, 19-29 WOOLSEY & 2ND AVE., ASTORIA, L. I.

А НА ЯКІМ ЗАПРОТЕСТУЄМО ПРОТИ НОВОГО ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ. 64-5

Говоритимуть: Адвокат Т. СВИСТУН з Філядельфії, і добродії: М. НОВАК і К. ЛИСЮК з Ню Йорку.

Управа Відділу „О. Д. В. У." ч. І. і Асторійська Громада.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОБОРН, Н. Й.

Коляда на Рідний Край.

Колядою занялося товариство Запорожська Січ, від. 283 У. Н. С. Коляду призначено: на семинар в Америці, на інвалідів, на Рідну Школу й на боєву акцію. Колядували: З. Курочка, І. Король, В. Борачок. В. Лучка, А. Шварик, Л. Зобків, М. Грубий, М. Базар, Г. Мулик, І. Коковський, І. Дашівський.

Коляду зложили: Ст. О. Побуцький, М. Ґловацький, І. Кубас, Ю. Рий по 2 дол.; Л. Магуняк 1 дол. 50 цнт.; по 1 дол.: Товариство Запорожська Січ, Братство св. Отця Миколая, К. Боґнир, С. Зиновяк, О. Горбаль, Й. Нога, І. Дикощак, Т. Ґарбінський, А. Вільчинський, Й. Вільчинський, П. Бомбизбах, С. Світоньовський, М. Яхвяк, М. Назарук, І. Коковський, Д. Правак, Г. Каганяк, Т. Олійник, І. Дашівський, Н. Савран, О. Баран, Р. Мозола, І. Мирдзінський, Е. Шевчик, М. Калітан, Г. Орищин, С. Мриглут, І. Даун, Г. Мулик, В. Гуменний, В. Борачок, П. Періг, І. Юськів, С. Дудич, К. Спін; Е. Савчик 75 цнт.; по 50 цнт.: І. Базарник, Т. Бакалич, Ю. Комарницький, М. Вільчинський, Н. Лапічак, І. Опришка, А. Шемеля, Т. Дусятинський, Т. Кохановська, М. Кащак, Ю. Цінкевич, І. Вінцентий, Й. Гульчанський, І. Комарницький, І. Дранчак, В. Станьчак, Т. Клоп, Ю. Шкурак, М. Гулик, О. Олійник, Т. Гонца, С. Батько, В. Чорний, Д. Намісняк, І. Дудинич, Г. Ґудз, А. Савран, Ю. Бишлий, І. Яворський, Т. Ждан, І. Сокальський, Д. Федорак, Я. Підлипчак, В. Лучка, А. Хованець, М. Корій, Т. Каній, І. Дикощак ст., П. Софінський, О. Мільчаковський, І. Гуменецький, В. Кіт, А. Стайзер, А. Шварик, С. Пилипчачк, Л. Забків, П. Сіканович, М. Грубий, Ф. Дякунчак, Т. Балух, І. Перун м., П. Крамар, М. Базар, Г. Ворожбит, Ф. Іванечко, Нумен, Н. Лемко, І. Павлик, П. Цюпило, М. Деверенько, М. Коцор, В. Базарник, С. Паньківський, Т. Пастух, С. Мардзінський, І. Голибородa, П. Буртняк; по 25 цнт.: Г. Олексів, Д. Фецич, І. Щомак, І. Намісняк, М. Рущак, Т. Шалак, М. Кухта, М. Боляк, М. Лапай, М. Коваль, Ю. Мричко, А. Жеребний, Т. Млинарчик, І. Вавжашик, Ф. Коваль, Н. Н., П. Фалат, Д. Хомик, А. Баюз, С. Майкович, М. Нодзо, І. Качуряк, П. Вальовський, А. Кахнич, Д. Радьо, І. Ґузиляк, П. Цимрак, А. Навосільський, А. Цабаль, Д. Скомський, А. Біляк, Е. Саварин, Л. Муринька, В. Нусь, Т. Рудик, І. Муринька, Е. Стець, В. Сидор, Д. Маслий, І. Дмитровка, А. Рочий, П. Пишняк, П. Дурняк, Т. Дуньчак, І. Савич, Дзибан, М. Пициляк, П. Тарбай, Миронська, А. Бискош, С. Лепак, В. Деревецький, І. Хованець, А. Вовчко, С. Піньчак, І. Тиханич, П. Каніщак, В. Лепак, М. Мирушкий, П. Лесик, І. Чорний, П. Семич, М. Смоляк, І. Улич, Софій; Я. Смоляк 20 ц.; І. Юрдиґа 10 цнт.

100 дол. 75 цнт. вислано через Обєднання до Рідного Краю, а 25 долярів на семинар до Филаделфії.

Григорій Мулик.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІЮ.

Заходом торговельного підприємства „Сурма", в Ню Йорку відбудуться в неділю, дня 20-го березня с. р., аж дві програми на радіо. Перша 8.30 рано зі стації WLBX 1500 Кс. Лонґ Айленд Сити. Друга 9-та рано зі стації WOV 1130 Кс. Ню Йорк Сити.

Стацію винаймлено спеціяльно на те, щоб Українці з дальших околиць могли почути гарну українську програму в своїй хаті. Як богато Українців з дальших околиць напишуть листи, що дістають добре цю стацію, то „Сурма" ту стацію возьме на сталу програму, а залишиться меншу в Лонґ Айленд Сити. Хто хоче мати добру українську програму в хаті, хай напише про це до „Сурми".

Адреса: Surma, 103 Ave. A, New York City.

ЗОЛОТО НА ЦВИНТАРЯХ.

По останнім обрахуванням на цвинтарях Польщі лежить біля пять вагонів золота. Обраховують також, що кожний пересічний інтеліґент, умираючи, має в устах 11 до 13 гр. золота. Підчас війни й богатші селяни вставляли собі золоті зуби. На пів міліона умираючих в Польщі найменше 180 тисяч має цих 11 до 13 ґр. золота в устах, себто: біля 2 міліонів ґрамів, що є дві тони, а за 30 літ це є більше як 50 тон — що рівнається 5 вагонам золота. А золото, як відомо, може бути під землею й сотки літ і не псується.

БІЙ З ЛЕОПАРДОМ.

В Берліні артист-маляр Ф. Остен мав освоєного леопарда, якого привіз собі з Африки. Одного дня, коли до кімнати ввійшла дверничка, яка мала на руках півторарічну донечку, леопард кинувся на дитину й одним ударом лаби вбив її. Потім кинувся на матір і важко її покалічив. На крик жінки прибіг її чоловік і, маючи з собою молоток, вдарив звіря по голові й оголомшив його так, що можна було наложити намордник. Маляр відповідатиме перед судом за затаєння перед поліцією, що в нього є хижак, якого, між іншим, артист часто винаймав до місцевого цирку. Цей цирк по траґічному випадку виставив цього леопарда на публичний вид для заробітку. Поліція це заборонила.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".